

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВ В СФЕРІ НАДАННЯ ПОСЛУГ

(представлено д.е.н., проф. Мороз Ю.Ю.)

В статті відображено сутність інвентаризації виробничих запасів, її зміст, роль і місце в методології бухгалтерського обліку і господарському контролі.

В Україні одним із найважливіших елементів ринкової економіки виступає господарський контроль. Існує багато його методологічних і організаційних питань, які потребують розробки, вдосконалення, термінового впровадження і апробації, проте проведення інвентаризації було, є і залишається єдиним способом контролю за точністю даних, що надаються бухгалтерським обліком.

***Ключові слова:** інвентаризація, інвентаризаційна комісія, виробничі запаси, пересортиця, нестача, надлишки.*

Постановка проблеми. Інвентаризація виробничих запасів є обов'язковою частиною у сфері фінансово-господарського контролю. Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, в ході якої перевіряються і документально підтверджуються наявність, стан і оцінка активів і зобов'язань. Головне завдання інвентаризації - отримання точних результатів.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженням питання інвентаризації виробничих запасів. Поділяли увагу низка вітчизняних науковців, так і зарубіжні вчені-економісти, зокрема В.Д. Андрєєв, Ф.Ф. Бутинець, М.І. Камлик, М.І. Карауш, Л.М. Крамаровський, Ю.Я. Литвин, П.П. Німчинов, Я.В. Соколов, В.В. Чудостовець, Л.Н. Котенко, та ін. Дослідження цих авторів охоплюють окремі питання теорії і практики інвентаризації.

Метою статті є теоретичне визначення сутності, змісту, ролі інвентаризації в господарській діяльності, обґрунтування значення та місця інвентаризації виробничих запасів в бухгалтерському обліку та господарському контролі.

Викладення основного матеріалу. Метою контролю виробничих запасів є встановлення об'єктивної істини щодо достовірності та об'єктивності відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності операцій та доведення цієї істини через висновок до користувачів. Одним з основних методів бухгалтерського обліку, який дозволяє виявити зміни, що відбуваються з матеріальними цінностями підприємства є інвентаризація. Інвентаризація – це спосіб виявлення фактичної наявності та стану цінностей на певну дату за допомогою реєстрації вимірювання, зважування і т.д. з подальшим порівнянням отриманих даних із даними бухгалтерських записів.

Проведення й оформлення результатів інвентаризації залишків виробничих запасів здійснюється підприємствами відповідно до положення про інвентаризацію активів і зобов'язань, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879.

Джерелами інформації для перевірки виробничих запасів є записи на рахунках бухгалтерського обліку та первинна документація (прибуткові накладні, лімітно-забірні карти, картки складського обліку матеріалів, накладна-вимога, доручення, журнали-ордери, Головна книга, баланс).

Під контролем використання виробничих запасів слід розуміти організовану систему нагляду і перевірок, спрямовану на виявлення фактів неправильного і несвочасного оформлення первинної документації на відпуск матеріалів, необґрунтованого їх відпуску і витрачання у процесі виробництва.

Інвентаризація виробничих запасів на підприємстві здійснюється інвентаризаційною комісією, призначеною наказом керівника підприємства, по місцях зберігання матеріальних цінностей у присутності матеріально відповідальних осіб.

Дані інвентаризації кожного виду матеріальних цінностей заносяться в інвентаризаційний опис (форма № 21), який складається в двох примірниках і підписується всіма членами комісії. Один примірник опису залишається у матеріально відповідальній особі, а другий – передається до бухгалтерії. В бухгалтерії фактичні залишки матеріальних цінностей, зафіксовані в описах, звіряють з даними бухгалтерського обліку. Матеріальні цінності, по яких виявлені розбіжності (залишки, нестача), записують в порівняльну відомість, а матеріально відповідальна особа повинна надати інвентаризаційній комісії письмове пояснення щодо причини їх виникнення.

Свої висновки і пропозиції щодо врегулювання інвентаризаційних різниць комісія оформляє протоколом і подає на затвердження керівнику підприємства. Керівник повинен прийняти рішення щодо оприбуткування надлишків та списання недостач матеріальних цінностей й затвердити протокол у 5-денний строк.

Розмір збитку по недостачі та псуванню матеріальних цінностей, який підлягає відшкодуванню винними особами, визначається відповідно до Закону України «Про визначення розміру збитків, нанесених підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), недостачею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінних каменів і валютних цінностей», затвердженого постановою Верховної Ради України від 06.06.95 р. № 218, та Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, недостачі (псування) матеріальних цінностей, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22.01.96 р. № 116 (із змінами, внесеними відповідно з Постановами КМУ від 07.12.2011 р. № 1253). За іншими матеріальними цінностями для визначення розміру збитків від розкрадання, псування та недостачі керуються Порядком № 116.

Підводячи підсумок можна сказати, що підприємство до проведення інвентаризації повинно відноситись належним чином. Інвентаризацію на підприємстві проводити в строки, виявлені надлишки оприбутковувати, а нестачі списувати на витрати або на винних осіб, діяльність яких призвела до втрати матеріальних цінностей.

Результати інвентаризації вносяться до обліку у місяці її завершення на підставі акту інвентаризації, підписаного усіма членами інвентаризаційної комісії.

Неправильно проведена інвентаризація виробничих запасів призведе до викривлення облікових даних. А від цього залежить достовірність отриманих результатів інвентаризації в ході порівняння фактичних даних з обліковими. Тому,

порядок проведення інвентаризації, зокрема виробничих запасів, потребує чіткої організації як на рівні підприємства, так і на державному рівні.

Відповідальність за порушення правил проведення інвентаризації, правильність та своєчасне її проведення несе керівник підприємства.

Крім того, робочі інвентаризаційні комісії несуть відповідальність за своєчасність і додержання порядку проведення інвентаризацій за наказом керівника підприємства, за повноту і точність внесення до інвентаризаційних описів даних про фактичні залишки майна, матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, цінних паперів та заборгованості в розрахунках.

Стаття 164² Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х також передбачає адміністративну відповідальність за ведення бухгалтерського обліку з порушенням встановленого порядку, внесення неправдивих даних до фінансової звітності, несвоєчасне або неякісне проведення інвентаризацій грошових коштів і матеріальних цінностей. Вона полягає у накладенні штрафу на винних осіб у розмірі від 8 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (136–255 грн). За ті самі дії, вчинені особою повторно протягом року, розмір адміністративних стягнень становитиме від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (170–340 грн). Справи про зазначені адміністративні порушення розглядаються органами Державної контрольно-ревізійної служби, які й приймають рішення про притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності.

За порушення трудової дисципліни згідно зі ст. 147 Кодексу законів про працю, до винного працівника можуть застосовуватися і заходи дисциплінарного стягнення, такі як догана і звільнення. Наприклад, якщо керівник підприємства не виконає свого обов'язку щодо проведення інвентаризації на підприємстві щонайменше раз на рік, він фактично порушить трудову дисципліну (покладені на нього обов'язки з огляду на виконання ним трудової функції керівника). Отже засновники підприємства, які уклали з керівником трудовий договір, можуть застосувати до керівника один з наведених вище заходів стягнення.

Те ж саме стосується членів інвентаризаційних комісій. Заходи стягнення до них може застосувати керівник підприємства, який брав їх на роботу.

Отже, контроль виробничих запасів, як основний напрямок управління, полягає в перевірці усіх моментів, об'ємів та етапів руху запасів від постачальника до споживача. Він дозволяє отримувати інформацію про рух запасів між структурними підрозділами підприємства та виявляти слабкі та сильні сторони роботи управління закупок та підприємства в цілому. За допомогою контролю можливо виявити розбіжності між плановим та фактичним рухом запасів. Контроль за станом запасів проводиться на основі даних обліку запасів.

Висновки. В процесі дослідження приведено облік результатів інвентаризації виробничих запасів і показано відображення надлишків та нестач ТМЦ, а також пересортиця.

Таким чином, для забезпечення ефективного контролю на підприємстві бухгалтерська служба зобов'язана:

- здійснювати контроль за своєчасністю і повнотою проведення інвентаризації;
- вимагати надання матеріалів інвентаризацій в бухгалтерську службу;

– стежити за своєчасним завершенням інвентаризацій і документальним оформленням їх результатів;

– відображати на рахунках бухгалтерського обліку виявлені при інвентаризації розбіжності між фактичною наявністю майна і даними бухгалтерського обліку.

Саме завдяки зазначеним заходам керівництво та власники підприємства мають можливість перетворити інвентаризацію з банальної формальності на дійсно важливий інструмент господарського контролю.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». [Електронний ресурс] Організація та ведення бухгалтерського обліку. Стаття 10. Інвентаризація активів і зобов'язань

2. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань затверджене наказом Міністерства фінансів України від 17.09.2015 № 784 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8199/8200/461494/>.

3. Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 (набрання чинності відбудеться 01.01.2015р.).

4. Фінансовий облік. Навчальний посібник. / Заред. В. К. Орлова, та ін. – К.: ЦУД, 2010. – 510с.

5. Немченко Д.С. Удосконалення інвентаризації виробничих запасів як одного з обов'язкових методів аудиту / Д.С. Немченко // Управління розвитком. – 2013. – №17(157).

References:

1. Law of Ukraine "On accounting and financial reporting in Ukraine". [Electronic resource] organization and accounting. Article 10. Inventory assets liabilities izobov'yazan.

2. The provisions of the inventory of assets and liabilities approved by the Ministry of Finance of Ukraine of 17.09.2015 number 784 [electronic resource] .- Access [http // zakon.golovbukh.ua / regulations / 1521/8199/8200/461494 /](http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8199/8200/461494/).

3. Regulations on the inventory of assets and liabilities, approved by the Ministry of Finance of Ukraine of 02.09.2014 p. 879 number (entry into force will 01.01.2015r.).

4. Financial Accounting. Tutorial. / Ed. VK Orlov, etc .. - K .: TSUL, 2010.- 510 p.

5. Nemchenko DS Improving inventory inventory as one of the essential methods of auditing / DS Nemchenko // Development Management. - 2013. - №17 (157).

ПРОХОРЕНКО Аліна Валеріївна – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти інвентаризації виробничих запасів.